

Az orosz radikálisok a háboru ellen.

— Hans Vorst cikke a Berliner Tageblattból. —

Minthogy az orosz szociáldemokrácia döntő befolyást gyakorol Oroszország sorsára, különös érdeklődésre tarthat számot, mi az álláspontja a háboru kérdésében. „Az orosz szociáldemokrata munkáspárt szervező bizottságának külföldi titkársága” már régebben adott ki egy felhívást, mely Arerod, Asztrov, Martov, Martynov és Szemkovszki aláírásával pontosan körvonalazza az orosz munkásság álláspontját a háboruval és különösen élesen a cárizmussal szemben. A felhívás azt mondja a többek közt:

„A világtörténelem ítélete teljesedik be az arisztokrata - bürokratikus - carisztikus Oroszországon,

amiként az előbb-utóbb be fog teljesedni mindazokon a gonosztevő bandákon, amelyek előkészítették és megvalósították a legnagyobb bajt, a világháborút, egész Európában.

A világtörténelem ítélete teljesedik be az elavult Oroszországon, amely az 1905-iki orosz forradalmat elnyomta és azon volt, hogy imperialista-annexziós külpolitika által hatalmát megnövelje, hogy azt a dolgozó munkássággal szemben mindenkor megtartsa. A carisztikus monarchia és bürokracia szilárd szövetségre lépett a vagyonos nemességgel és a szindikalista-kapitalista polgársággal, hogy egyesült erővel elűzze a demokraciát és proletariátust az 1905-ben meghódított pozíciókból. A kapitalistákkal és földbirtokosokkal való szövetségben és szövetségben a dumatóbbség pártjával

a kormány úgy intézte Oroszország külügyeit, hogy előbb vagy utóbb bele kellett hogy kergetse Oroszországot a világháboruba.

Perzsiában, Mongolországban, Mandzsuriában, Török-Örményországban, a Balkánon, Galiciában és Magyarországon intrikákat szőtt az orosz diplomácia, zörgette a fegyvereit, ahol lehetett annektált és felizgatta az elnyomott népeket. Miután belehajszolta a balkáni népeket a háboruba, a vele szövetséges Franciaország által erősen megszoríthatta a haderejét, felingerelte a francia polgárság háborus étvágját és azzal sietette azt a pillanatot, amikor a saját intrikáinak az ép oly lelkiismeretlen német diplomácia intrikáinak való összeütközéséből fel kellett lobbannia a világháboru tüzeinek. Most Oroszország az ellenforradalom ezen politikájáért katonai vereségeinek a gyalázatával bünhődik.

Azokat a birtokos osztályokat, amelyek most hazafias ellenzékben vannak a kormánnyal szemben, nem kevésbé hatják át az imperialisztikus és hódító törekvések és a háboru által két célt követnek egyidejűleg: hatalmukat kifelé erősíteni és ép ezáltal a nép fölötti uralmukat megszilárdítani.

Ámde a győzelmes német imperializmus nem tartóztatható fel utján a fegyverek erejével.

Csak egy hatalom állithatja meg győzelmi útján: a nemzeti forradalom hatalma. Most a német militarizmus a proletárok millióit vonszolja maga után, akik részint az erőszaknak engedve vesznek részt a háboruban, részint elkábította őket a nemzeti fanatizmus és az a véres atmoszféra, amelyben a népek már oly régen élnek. Ámde a proletariátus megmarad mindig proletariátusnak, annak az osztálynak, amely a mai társadalomban rabszolgaságra és inségre van ítélve és elfojtott ellenségeskedést érez elnyomói iránt. Egy oroszországi győzelmes forradalom hangjai fel fogják ébreszteni más országok proletárijainak az öntudatát, lelkiismeretét és harcrakészségét és rábírní őket arra, hogy az imperialisztikus kormányokkal szakítsanak és rá fognak mutatni arra, hogy

az egész világ proletariátusa számára ütött az óra, hogy az általános mézárulás okozóival leszámoljanak.

Ezen fölhívás ideológiája világos. Utópisztikus, mint minden merő doktrina, de benne rejlik az eszme ereje és ezért magában hordja az igazság valamelyes magvát. Az „internacionális alkotmányozó gyűléstől” ugyan még messzire vagyunk és ha a háboru végeig kellene rá várnunk, még nagyon sokáig kellene a harcnak folynia. Az egész elmélet alapelve, hogy a háborus hangulat rendszeren kapitalisztikus-arisztokrata érdekeken nyugszik, csak nagy megszorításokkal érvényes. Mindazáltal áll, hogy már most is bizonyos közösség él a nemzetközi proletariátus között. Aki finom hallású, az érzi ezt most, hogy beteljesedett az orosz program egy része: a cárizmus eltörlése. Mert a többi országok proletariátusa is látja e nagy példán azt a hatalmat, amellyel közös fellépése esetén rendelkezik. A legkülönbözőbb országok sajtóiban, Olaszország, Svédország, sőt igen halkán még Németország sajtóiban is hangzanak olyan vélemények, amelyek emellett bizonyítanak. Ép ezért a szilárd és nyugodt állami rend minden belátó barátjának.

aki az emberiség haladását nem megrázkódtatások, hanem szabályszerű fejlődés által óhajtja, kívánja kell a háboru gyors és megnyugtató befejezését.

Az orosz felhívás a háboru befejezését minden áron akarja. Az imperializmus legyőzését várja tőle és azt, hogy valamennyi ország proletárijai felbuzdulva az orosz forradalom sikerén, felveszik a kapitalisztikus társadalmi renddel szemben a harcot. Nem kell hangsúlyoznunk, hogy ez utópia. Németországban nem fogjuk megérni a proletariátus fellázadását. Ámde tegyük fel, hogy az orosz országvédelem teljesen összeomlik. Azt hiszem, hogy

akkor az Egyesült-Államok minden energiájával és erejével állanak ellenségeink oldalára, mert semmitől sem félnek annyira, mint a német világhegemóniától.

De tegyük fel azt a győzelmet, amikor Németország diktálhatná a maga békefeltételeit és gondoljunk arra, minő állásfoglalást tanusítana a német szociáldemokrácia. Legszélsőbb jobb szárnya is csak a védelem mellett és mindennemű annexzió ellen van. Így tehát kétségtelenül egész, nem csekély hatalmát az imperialisztikus célok ellen vetné latba.

Nálunk máris hallatszanak hangok, hogy az orosz zürzavar kihasználásával bővítsük ki hadi céljainkat. Az igazán belátó diplomáciának azonban ki kellene az orosz eseményekkel kapcsolatban előkészülő pillanatot arra használnia, hogy

egész Európának visszaadja a megnyugtató és tartós békét, amelyre szüksége van, ha el akarja kerülni a kiszámíthatatlan gazdasági katasztrófát.

Az orosz felhívás utópia. És mégis nemcsak a szabadság, egyenlőség, hanem a nemzetek testvériségének oly hatalmas kifejlődése előtt állunk, aminőt a francia forradalom óta nem láttunk. Aki ezt nem érzi át, azon nem lehet segíteni. De nem fog rajta segíteni, ha berzenkedik is ellene. Az első lépcső ehhez az új időhöz maga a világháboru, a második — az orosz forradalom. Ez az orosz felhívásban rejlő igazság.

Izelítőt ad a miniszter a komoly színházpolitikából.

— A színházi helyérek fölemelése. —

(Saját tudósítónktól.) Az új színházi szerződést a múlt év májusában állapította meg a közgyűlés. A határozatot Wimmer Fülöp és Pásztor József megfölebbezték, a belügyminiszter most érkezett leiratában a fölebbezésnek igazat ad és a szerződés módosítását kívánja. A leirat a következő:

— Törvényhatósági bizottsága 1916. május 17-én hozott határozatával megállapította a színházgazgatóval kötendő szerződés szövegét. Ez ellen a határozat ellen Pásztor József és Wimmer Fülöp th. bizottsági tagok felebbezéssel éltek, melyben kifogásolják azt, hogy a szerződés a színházhoz fűződő kulturális igényeket nem juttatja érvényre, továbbá, hogy ez ügynök a bizottságokban való előkészítését mellőzték, végül, hogy a határozattal megállapított szerződés a színházi szabályrendelettel mines összhangban. A határozatot a felebbezés következtében, a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur véleményének meghallgatása után felülvizsgálván, a következőképen határoztam:

Oly törvényes jogszabály, mely kimondaná, hogy a közgyűlés elé csak a bizottságokban elkészített ügyeket lehetne terjeszteni, nincsen. A felebbezésnek ez a kifogása tehát a törvényes állapot nélkülözi. Ellenben a határozat 33 pontjának az a része, mely a színházgazgatót a színházon kívül rendezett előadások, vagy mutatóványok engedélyezése ügyében a közigazgatási jogorvoslatból kizárja, az 1901: XX. t.-c.-kel ellenkezik, amely törvény közigazgatási ügyekben a felebbezést minden érdekeltnek biztosítja. Ezt a rendelkezést tehát, mint törvénybe ütközőt megsemmisitem.

A 12. pontnak az a rendelkezése, mely szerint a városi tanács csak azoknak a színházi alkalmazottaknak az elbocsátását követelheti, akik a művészi személyzethez nem tartoznak, a színházi szabályrendeletbe ütközik, mely a jelzett korlátozást nem állítja fel. A szerződést tehát a színházi szabályrendelettel összhangba kell hozni.

Helytálló a felebbezésnek az a kifogása is, hogy a város a kötendő szerződés feltételei között a színházgazgatóval szemben a színház művészi igazgatása szempontjából nem lép fel olyan igényekkel, aminőkkel a város jogosított. Bár egy színház művészi szintjét szerződés és kikötések alig tudják biztosítani s e tekintetben a jól megválasztott, művészi becsüvgytől sarkalt igazgató személye lesz mindig a legtöbbet jelentő biztosíték, mégis ahol a felebbezés az operai előadások kérdését is érinti, a vallás- és közoktatásügyi miniszter ur véleménye szerint alig lehet vitatni a felebbezés álláspontjának jogosultságát. A helyzet t. i. az, hogy Szegeden az ország nagyságra második városában ma nincsenek kötelezett számú rendszeres operai előadások s az igazgatóval kötendő új szerződés sem változtat ezen. Ez a helyzet a nevezett miniszter ur szerint tarthatatlan. A szerződési minta 5. pontja operák előadásait, mint az igazgató vállalt kötelezettségét megemlíti ugyan, de nem olyan formában, amely a kötelezettségnek megfelelő hangsúlyt adna. Az ország más nagyobb városaiiban, mint Kolozsvárt, Temesvárt, Kassán és Pozsonyban már szép számú operaelőadást tart évadonkint az illető társulat s a közönség fokozódó érdeklődése s a színház művészi munkájának méltánylása lehetővé teszi e szám állandó emelését is. Kétségtelen, hogy Szeged város közönségének az az érdeklődése ép úgy fennáll s a megfelelő bevétel lehetőségei biztosításával nem lesz akadálya annak, hogy a város zenei élete e vonatkozásban is friss erejű lendületet nyerjen.

Indokolt tehát, hogy a szerződés a leendő igazgatót kötelezze arra, hogy a szerződés első három évében évadonkint legalább 20